

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 56/2007
Του Α΄ Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
Συνεδρίαση της 14^{ης} Φεβρουαρίου 2007

Σύνθεση

Πρόεδρος: Κωνσταντίνος Βολτής, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Νομικοί Σύμβουλοι: Ηλίας Παπαδόπουλος, Θεόδωρος Ρεντζεπέρης, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Φώτιος Τάτσης, Νικηφόρος Κανιούρας, Χρήστος Παπαδόπουλος, Γεώργιος Λάζος, Νικόλαος Μουδάτσος.

Εισηγητής: : Αλέξανδρος Ροϊλός, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Ερώτημα: ΑΠ Δ7γ/2155/Φ.Ε. 33/10-11-2006/ΓΓΔΕ/ΥΠΕΧΩΔΕ

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται:

- «1. Ποια υπηρεσία είναι αρμόδια για την αστυνόμευση, όσον αφορά τις εξορύξεις, αμμοληψίες κ.λπ. εντός της κοίτης χειμάρρων, ποταμών πλευσίμων και μη κ.λπ.
2. Αντίστοιχα ποια υπηρεσία είναι αρμόδια για την αστυνόμευση, όσον αφορά τις εξορύξεις, αμμοληψίες κ.λπ. εκτός της κοίτης χειμάρρων, ποταμών πλευσίμων και μη κ.λπ.
3. Αν ο χώρος που θα γίνει η εξόρυξη, αμμοληψία κ.λπ. είναι ιδιωτικός, ισχύουν οι διατάξεις του Νόμου 1219/1938, των άρθρων 29 και 31 του Ν. 2971/2001 και του άρθρου 5 (παρ. 2) του Ν.3010/2002, όσον αφορά τη χορήγηση αδειών και την αστυνόμευση και εάν δεν ισχύουν ποιες διατάξεις ισχύουν».

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Τμήμα γνωμοδότησε, ως ακολούθως:

Ι. Α. Με την διάταξη του άρθρου 61 του Διατάγματος της 11^{ης} Νοεμβρίου 1929 «περί διοικήσεως δημοσίων κτημάτων» (ΦΕΚ Α 399), όπως τροποποιήθηκε και

συμπληρώθηκε με το εδάφιο 21 του άρθρου 1 του Ν. 5234/1931 (ΦΕΚ Α 251) ορίσθηκε ότι εκείνοι που εξορύσσουν άμμο, αμμόχωμα, λίθους και χάλικας από ποταμούς και χειμάρρους γενικά, από τις θαλάσσιες ακτές ή από το βυθό της θάλασσας και από μη δημόσιες αμμώδεις εκτάσεις, επί των οποίων σωρεύθηκε κατά καιρούς άμμος προερχόμενη από τις θαλάσσιες ακτές ή τους ποταμούς κλπ, υπόκεινται στην πληρωμή δικαιώματος που ορίζεται από την Διοικούσα Επιτροπή της Διοικήσεως Δημοσίων Κτημάτων για κάθε κυβικό μέτρο λαμβανομένης άμμου κλπ.

Το δικαίωμα αυτό επιβλήθηκε ως αντίτιμο καταναλώσεως είδους που ανήκει στο Δημόσιο και παρά το χαρακτηρισμό αυτό δεν έπαυσε να θεωρείται αρχήθεν ως φόρος καταναλώσεως και ως τέτοιος να καταβάλλεται από το κοινό (βλ. αντί άλλων Ευαγγέλου Φιλ. Δωρή τα Δημόσια Κτήματα, Αιγιαλός και Παραλία, Τόμος Β' τεύχος Α' εκδ. 1977 σελ. 147 επ).

Β. Στον Αναγκαστικό Νόμο 1219/1938 «Περί καταργήσεως του δικαιώματος αμμοληψίας και αντικαταστάσεως αυτού δια προσθέτου τέλους επί των αδειών ανεγέρσεως οικοδομών» (Φ.Ε.Κ. Α' 191), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1

«1. Καταργείται το άρθρο 61 του κατά νομοθετικήν εξουσιοδότησιν εκδοθέντος Δ/τος της 11 Νοεμβρίου 1929 περί διοικήσεως δημοσίων κτημάτων, ως το άρθρο τούτο ετροποποιήθη και συνεπληρώθη δια του εδαφίου 21 του άρθρου 1 του Ν. 5234/1931.

2. Η εξόρυξη και λήψη άμμου, αμμοχώματος, λίθων, χαλίκων, αμμοκροκκάλης και άλλων συναφών υλικών επιτρέπεται μόνο με τους όρους και τις προϋποθέσεις αυτού του νόμου και με καταβολή τιμήματος που καθορίζεται από αυτόν που έχει το δικαίωμα της εκμεταλλεύσεως των χώρων αμμοληψίας (όπως αντικαταστάθηκε η παράγραφος αυτή από την παράγραφο 5 του άρθρου 33 του Ν. 1473/1984, ΦΕΚ Α 127).

Άρθρο 2

«1. Διά κοινής αποφάσεως των υπουργών Οικονομικών, Συγκοινωνίας και Κρατικής Προνοίας και Αντιλήψεως, του Υπουργού Διοικητού Πρωτευούσης και του Υφυπουργού Τύπου και Τουρισμού, δημοσιευομένης δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, ορίζονται εν γενικαίς κατηγορίαις οι χώροι (αρχαιολογικοί χώροι, παραλίες περιοχαί τουριστικής σημασίας κλπ.), η εκ των οποίων εξόρυξις και λήψις άμμου, αμμοχώματος, λίθων, χαλίκων, αμμοκροκκάλης (σαβούρας) κ.λπ. απαγορεύεται δια λόγους υγείας, τουριστικούς, προστασίας τεχνικών έργων ή παρακειμένων κτημάτων και εν γένει δημοσίου συμφέροντος δια της αυτής δε αποφάσεως καθορίζονται επίσης οι εκ των αυτών ως άνω λόγων επιβαλλόμενοι όροι, οίτινες δέον να τηρώνται κατά την εξόρυξιν και λήψιν

άμμου, αμμοχώματος κ.λπ. εκ μη απαγορευμένων θέσεων. Η ως άνω απόφασις δύναται να τροποποιηθήτ αι εκάστοτε ...

2. Επί τη βάσει της κατά την προηγουμένην παράγραφον αποφάσεως, τοπικά κατά νομούς, επιτροπαί, αποτελούμεναι: α) Εκ του Νομομηχανικού β) Εκ του Οικονομικού Εφόρου ή του Τελώνου γ) Εκ του Λιμενάρχου η του Διοικητού της αρμοδίας Διοικήσεως Χωροφυλακής ή Υποδιευθύνσεως Αστυνομίας Πόλεων, καθορίζουσιν εκάστοτε δια κοινών αποφάσεών των τας θέσεις (ρητώς μνημονευομένης εν ταις αποφάσεσιν), εξων επιτρέπεται η εξόρυξις και λήψις άμμου, αμμοχώματος κ.λπ. υπό τους όρους τους καθοριζομένους εν τη κατά προηγουμένην παράγραφον αποφάσει.

Πάσα μη ρητώς κατονομαζομένη εις τας αποφάσεις ταύτας θέσις θεωρείται ως απηγορευμένη τοιαύτη, εξής δεν επιτρέπεται η εξόρυξις και λήψις άμμου, αμμοχώματος κ.λπ. Δια τους εν ταις έδραις Γενικών Διοικήσεων...

3. Μέχρι της εκδόσεως των κατά τας προηγουμένας παραγράφους αποφάσεων εξακολουθούσιν ισχύουσαι αι βάσει του δια του άρθρου 1 του παρόντος νόμου καταργημένου άρθρου 61 του από 11 Νόμ.1929 Δ/τος εκδοθείσαι αποφάσεις δι' ων καθωρίσθησαν αι θέσεις εξών επιτρέπεται η εξόρυξις και λήψις άμμου, αμμοχώματος κ.λπ.».

Άρθρο 3

«1... 6 Αι κατά τόπους αστυνομικαί και λιμενικαί αρχαί υποχρεούνται, όπως παρακολουθώσι την τήρησιν των διατάξεων του άρθρου 2 του παρόντος νόμου και προβαίνωσιν εις μηνύσεις πάσης κατά το παρόν άρθρον παραβάσεως. Τα δικαιώματα και τας υποχρεώσεις ταύτας κέκτηται ωσαύτως και η διεύθυνσις δημοσίων κτημάτων του υπουργείου των Οικονομικών. 7...»

Άρθρο 4

«Εξαιρετικώς οσάκις δια την εκτέλεσιν έργων η προς καθαρισμόν η δια λόγους υγείας η προστασίας τεχνικών έργων η παρακειμένων κτημάτων επιβάλλεται η εξ απηγορευμένων θέσεων εξόρυξις και λήψις άμμου, αμμοχώματος κ.λπ., επιτρέπεται, όπως ενεργήται αύτη είτε δια δημοσίων οργάνων κατόπιν ειδικής προς τούτο αδείας της διευθύνσεως δημοσίων κτημάτων του υπουργείου των Οικονομικών είτε...»

Γ. Με βάση την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 2 (παρ. 1) του ΑΝ 1219/1938 εκδόθηκε η 42279/1938 Κ.Υ.Α. Οικονομικών, Συγκοινωνίας, Κρατικής Υγιεινής, Τύπου και Τουρισμού και Διοικητή της Πρωτευούσης (Φ.Ε.Κ. 267 Β'), στο άρθρο 1 της οποίας ορίζεται ότι:

« Απαγορεύεται η εξόρυξις και λήψις άμμου, αμμοχώματος, λίθων, χαλίκων,

αμμοκροκκάλης, κ.λπ.

α) Εκ των περιοχών των αρχαιολογικών χώρων.

β) Εκ των τάφρων και πρηνών των σιδηροδρομικών γραμμών και των οδών πάσης κατηγορίας ...

γ) Εκ της κοίτης και των οχθών ποταμών, χειμάρρων, και ρευμάτων των διασχιζόντων πόλεις, κωμοπόλεις, χωρία, ή συνοικισμούς ή εγγύς τούτων διερχομένων,...

δ) Εκ των περιοχών τουριστικής σημασίας...

ε) Εκ θέσεων ένθα υφίστανται τεχνικά έργα ή εκτελούνται τοιαύτα ...

ς) Καθ' όλην την διαδρομήν των αγωγών και την περιοχών εγκαταστάσεων υδρεύσεως...

ζ) Εκ θέσεων δια της εξορύξεως και λήψεως άμμου κ.λπ. γεννάται κίνδυνος καταστροφής ή ζημιών παρακειμένων κτημάτων.

η) Εκ θέσεων και περιοχών εις ας δεν συντρέχουσι μεν αι ανωτέρω προϋποθέσεις, αλλά λόγοι υγείας επιβάλλουσι την μη ενέργειαν αμμοληψίας και

θ) Εκ του βυθού της θαλάσσης άνευ άδειας της οικείας λιμενικής αρχής, ...»

Περαιτέρω το άρθρο 3 αυτής ότι:

«Τας θέσεις και περιοχάς εξ ων θα επιτρέπηται η αμμοληψία εν εκάστη δημοτική ή κοινοτική περιφέρεια καθορίζουσι δι'αποφάσεών των αι υπό του εδαφ.2 του άρθρου 2 του υπ' αριθμ. 1219/1935 Α.Ν. προβλεπόμεναι επιτροπαί, ... Αι αποφάσεις δι' ων ορίζονται θέσεις ή περιοχαί προς αμμοληψίαν ισχύουσι από της κατά τα άνω δημοσιεύσεώς των και μέχρι ...

2. Διά των κατά τ' ανωτέρω εκδιδομένων αποφάσεων, των τοπικών επιτροπών δύνανται, υπ' όψιν πάντοτε και των εν τω άρθρω 1 της παρούσης οριζομένων, να τίθενται ειδικοί, αναλόγως των τοπικών συνθηκών, περιορισμοί διά την αμμοληψίαν... 3...».

Α. Σημειώνεται ότι παράλληλα στα άρθρα 29 και 31 του Ν. 2971/2001 (ΦΕΚ Α 205) αναφέρονται οι διοικητικές και ποινικές κυρώσεις σε όποιον «χωρίς άδεια ή με υπέρβαση αυτής ή με άδεια που εκδίδεται κατά παράβαση του νόμου αυτού, επιφέρει στον αιγιαλό, την παραλία, τη θάλασσα, τον πυθμένα, τη ζώνη λιμένα, τη μεγάλη λίμνη, πλεύσιμο ποταμό, όχθη ή παρόχθια ζώνη μεγάλης λίμνης ή πλεύσιμον ποταμού οποιαδήποτε μεταβολή με την κατασκευή, τροποποίηση ή καταστροφή έργων ή του εδάφους ή του πυθμένα με τη λήψη χώματος, λίθων ή άμμου ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, ...» και στο άρθρο 5 (παρ. 2) του Ν. 3010/2002 (ΦΕΚ Α 91) μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι «...ο έλεγχος τήρησης των κειμένων διατάξεων για τα υδατορέματα στα διοικητικά όρια κάθε νομού ασκείται από τις αρμόδιες τεχνικές υπηρεσίες της οικείας Νομαρχιακής

Αυτοδιοίκησης. Διατάξεις που προβλέπουν αρμοδιότητα ελέγχου ή άλλων οργάνων διατηρούνται σε ισχύ».

II. Από τις παρατεθείσες διατάξεις προκύπτουν τα εξής:

Με την διάταξη του άρθρου 1 (παρ. 1) του Α.Ν. 1219/1938 καταργήθηκε το άρθρο 61 του διατάγματος περί διοικήσεως δημοσίων κτημάτων και με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίσθηκε ότι η εξόρυξη και λήψη άμμου κλπ. εκ των, περί των το καταργούμενο ως άνω άρθρο, θέσεων, επιτρέπεται εφεξής μόνο υπό τους εν τω επομένω άρθρω 2 καθοριζόμενους όρους και προϋποθέσεις. Δια την τοιαύτη εξόρυξη ουδέν δικαίωμα καταβαλόταν, μετά την ισχύ όμως του Ν. 1473/1984 ορίστηκε καταβολή τιμήματος, που καθορίζεται από αυτόν που έχει το δικαίωμα της εκμεταλλεύσεως των χώρων αμμοληψίας.

Με την τροποποίηση των αρχικών διατάξεων δεν έπαυσε το δικαίωμα αμμοληψίας κλπ. να αφορά «αγαθό» που ανήκει στο Δημόσιο, το οποίο προστατεύεται απ' αυτό σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του Ν. 1219/1938.

Περαιτέρω με το άρθρο 2 (παρ. 1) του ΑΝ 1219/1938 ορίσθηκε ότι με Κ.Υ.Α. ορίζονται σε γενικές κατηγορίες οι χώροι (αρχαιολογικοί χώροι, παραλίες κλπ.), η εκ των οποίων εξόρυξη και λήψη άμμου κ.λπ. απαγορεύεται δια λόγους υγείας, ... και εν γένει δημοσίου συμφέροντος, με την αυτή δε απόφαση καθορίζονται επίσης οι εκ των αυτών ως άνω λόγων επιβαλλόμενοι όροι, οι οποίοι πρέπει να τηρούνται κατά την εξόρυξη και λήψη άμμου κ.λπ.

Με βάση την τελευταία αυτή εξουσιοδοτική διάταξη εκδόθηκε η 42279/1938 Κ.Υ.Α. με την οποία απαγορεύεται η εξόρυξη και λήψη άμμου, κ.λπ. εκτός άλλων χώρων εκ της κοίτης και των οχθών ποταμών, χειμάρρων, και ρευμάτων των διασχιζόντων πόλεις, κωμοπόλεις, χωρία, ή συνοικισμούς κ.λπ.

Ακολούθως με το άρθρο 3 παρ. 6 του ως άνω νόμου ορίσθηκε ότι οι κατά τόπους αστυνομικές και λιμενικές αρχές καθώς και η Δ/νση δημοσίων κτημάτων του Υπ. Οικονομικών υποχρεούνται να παρακολουθούν την τήρηση των διατάξεων του άρθρου 2 του ίδιου νόμου.

Τέλος με τη διάταξη του άρθρου 2 (παρ. 3) του ίδιου νόμου ορίσθηκε μεταβατικώς ότι μέχρι της εκδόσεως είτε της ανωτέρω Κ.Υ.Α. είτε των αποφάσεων των κατά τόπους τοπικών επιτροπών, εξακολουθούν να ισχύουν οι κατά τις προϊσχύσασες διατάξεις (άρθρο 61 ΒΔ/τος της 11-11-1929) εκδοθείσες αποφάσεις, με τις οποίες καθορίσθηκαν οι θέσεις από τις οποίες επιτρέπεται η εξόρυξη και λήψη άμμου, αμμοχώματος κ.λπ. με την καταβολή τέλους αμμοληψίας.

Από τις διατάξεις του Α.Ν. 1219/1938 και αυτές της υπ' αριθμ. 42279/1938 κανονιστικής αποφάσεως απαγορεύεται ρητά η εξόρυξη κλπ. εκτός άλλων χώρων και από την κοίτη και τις όχθες χειμάρρων, ποταμών κλπ.

Περαιτέρω παρέχεται το δικαίωμα στις κατά τόπους τοπικές επιτροπές με απόφασή τους να ορίζουν τις θέσεις στις οποίες επιτρέπεται η αμμοληψία κλπ. Από τις ρυθμίσεις αυτές προκύπτει, ότι και για θέση μη ρητώς κατονομαζόμενη στις αποφάσεις των αρμοδίων επιτροπών και αν ακόμα ανήκει σε ιδιώτη, ισχύει απαγόρευση και δεν επιτρέπεται εξόρυξη και λήψη άμμου κλπ. απ' αυτή. Σχετικά με την υπ' αριθμ. 973/1972 απόφαση του Αρείου Πάγου (Ποιν.Χρον. ΚΔ 132), κρίθηκε ότι ο δια της ανωτέρω απαγορεύσεως περιορισμός της άσκησης του δικαιώματος της αμμοληψίας κλπ. επί ιδιωτικού χώρου είναι νόμιμος και επιτρεπτός από το Σύνταγμα.

Τέλος, αρμόδιες για την αστυνόμευση, όσον αφορά τις εξορύξεις κλπ. εντός ή εκτός της κοίτης των χειμάρρων κλπ. είναι κατά τη ρητή διάταξη του ΑΝ 1219/1938 οι κατά τόπους αστυνομικές και λιμενικές αρχές καθώς και η διεύθυνση δημοσίων κτημάτων του Υπ. Οικονομικών. Η διάταξη αυτή τυγχάνει εφαρμογής και στην περίπτωση που η εξόρυξη κλπ. γίνεται από ιδιωτικό χώρο.

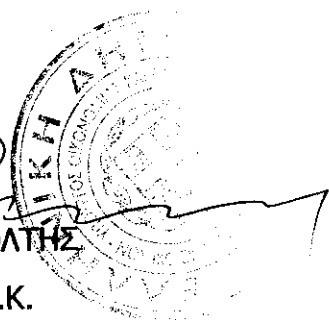
III. Ενόψει όσων προεκτέθησαν, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος του Ν.Σ.Κ., προσήκουσα απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα είναι, ότι αρμόδιες υπηρεσίες για την αστυνόμευση όσον αφορά την εξόρυξη, αμμοληψία κλπ. εντός ή εκτός της κοίτης χειμάρρων, ποταμών κλπ. ή σε ιδιωτικό χώρο είναι οι κατά τόπους αστυνομικές και λιμενικές αρχές, καθώς και η Διεύθυνση Δημοσίων Κτημάτων του Υπ. Οικονομικών.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

ΑΘΗΝΑ, 27-2-2007

Ο Πρόεδρος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΟΛΤΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΟΪΛΟΣ
ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.